

Цілі GATS

Глобальне опитування дорослих щодо вживання тютюну (GATS) – це світовий стандарт для систематичного моніторингу вживання дорослими тютюну (як курильного, так і бездимного) та відстеження ключових показників контролю над тютюном.

GATS – це національно репрезентативне опитування з використанням стандартного протоколу для всіх країн, включно з Україною. Дослідження GATS розширює можливості країни щодо розробки, впровадження та оцінювання програм з контролю над тютюном. Воно також допоможе країнам виконати їхні зобов'язання за Рамковою конвенцією із боротьби проти тютюну Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) щодо отримання результатів, які можна порівнювати як у межах країни, так і між країнами. ВООЗ розробила MPOWER – комплекс заходів, передбачених Рамковою конвенцією та спрямованих на скорочення попиту, який включає:

- Monitor – Моніторинг споживання тютюну та профілактичних заходів
- Protect – Захист людей від тютюнового диму
- Offer – Надання допомоги у припиненні вживання тютюну
- Warn – Попередження про небезпеки, пов'язані з тютюном
- Enforce – Контроль за дотриманням законодавства про заборону реклами, спонсорства та стимулювання продажу тютюнових виробів
- Raise – Підвищення податків на тютюнові вироби

Методологія GATS

У дослідженні GATS використовується стандартизована методологія. Вона передбачає збирання демографічної інформації про респондентів, вживання ними тютюну (курильного та бездимного), припинення куріння, вплив тютюнового диму, економічні аспекти вживання тютюну, вплив засобів масової інформації, а також відповіді на запитання про знання, ставлення та сприйняття вживання тютюну. В Україні проект GATS був реалізований у 2017 році як опитування членів домогосподарств віком 15 років або старших, проведене Київським міжнародним інститутом соціології (KMIC) у співпраці з Міністерством охорони здоров'я України та Національною академією медичних наук України. Для отримання репрезентативних даних на загальнонаціональному рівні застосовувався багатоступінчатий, стратифікований, кластерний дизайн вибірки. Тимчасово окуповані території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та окремих районів Донецької та Луганської областей, де органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження, не були включені до дослідження GATS у 2017 р. Загалом було відібрано 14800 домогосподарств. Одна особа випадковим чином обиралась для участі в кожному опитаному домогосподарстві. Інформація збиралась за допомогою електронних пристроїв. Частка домогосподарств, які відповіли, склала 67,5%; частка респондентів, які відповіли, склала 95,5%; загальна частка тих, хто відповів, склала 64,4%. Усього було проведено 8 298 індивідуальних інтерв'ю.

Основні результати GATS

ВЖИВАННЯ ТЮТЮНУ

- 40,1% чоловіків, 8,9% жінок та 23,0% дорослих загалом (8,2 млн осіб) є теперішніми споживачами тютюнових виробів.
- 35,9% чоловіків, 7,0% жінок та 20,1% дорослих загалом (7,2 млн осіб) курять тютюнові вироби щодня.

ПРИПИНЕННЯ ВЖИВАННЯ ТЮТЮНУ

- 62,5% теперішніх курців планували або думали про те, щоб припинити курити.
- 39,4% курців з-поміж тих, хто звертався до медичних працівників впродовж останніх 12 місяців, отримали від них пораду припинити курити.
- 1,2% курців, які намагалися припинити курити за останні 12 місяців, змогли утриматися від куріння впродовж більше ніж 6 місяців.

ВПЛИВ ТЮТЮНОВОГО ДИМУ

- 7,3% некурців (2,0 млн осіб) зазнавали впливу тютюнового диму вдома.
- 10,5% некурців, які працюють у закритих приміщеннях (1,1 млн осіб), наражалися на вплив тютюнового диму на робочому місці.

ЕКОНОМІКА ВЖИВАННЯ ТЮТЮНУ

- Середня (медіанна) ціна пачки з 20-ти сигарет промислового виробництва складає 17,5 грн.

ЗАСОБИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

- 52,7% дорослих помічали антитютюнову інформацію впродовж останніх 30 днів.
- 25,0% дорослих помічали будь-яку рекламу, спонсорство або стимулювання продажу сигарет впродовж останніх 30 днів.

ЗНАННЯ, СТАВЛЕННЯ ТА СПРИЙНЯТТЯ

- 92,7% дорослих вважають, що куріння призводить до серйозних захворювань.
- 85,5% дорослих вважають, що вдихання вторинного тютюнового диму призводить до серйозних захворювань.
- 25,8% теперішніх курців почали б курити менше, а 21,0% спробували б припинити курити, якби ціна на тютюнові вироби істотно зросла.
- 72,0% дорослих вважають спеціальне оформлення сигаретних пачок в місцях продажу рекламою сигарет.

ВЖИВАННЯ ТЮТЮНУ

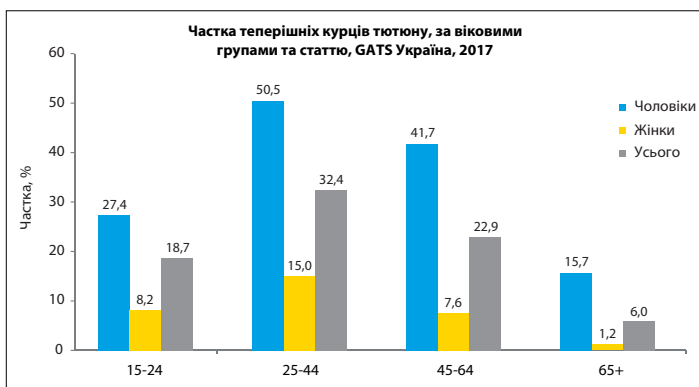
КУРЦІ ТЮТЮНУ	УСЬОГО (%)	ЧОЛОВІКИ (%)	ЖІНКИ (%)
Теперішні курці тютюну	22,8	39,7	8,8
Щоденні курці тютюну	20,1	35,9	7,0
Теперішні курці сигарет ¹	22,8	39,6	8,8
Щоденні курці сигарет ¹	20,0	35,8	6,9
Середня кількість сигарет, яку викурює за день щоденний курець сигарет ¹	17,1	18,2	12,6
Теперішні курці кальяну з тютюном	0,7	1,3	0,3

СПОЖИВАЧІ БЕЗДИМНОГО ТЮТЮНУ

Теперішні споживачі бездимного тютюну	0,2	0,4	0,0
---------------------------------------	-----	-----	-----

СПОЖИВАЧІ ТЮТЮНУ (курільного та / або бездимного)

Теперішні споживачі тютюну	23,0	40,1	8,9
----------------------------	------	------	-----

ПРИПИНЕННЯ ВЖИВАННЯ ТЮТЮНУ

	УСЬОГО (%)	ЧОЛОВІКИ (%)	ЖІНКИ (%)
Колишні щоденні курці тютюну ² , які утримуються від тютюну понад 6 місяців, серед тих, хто будь-коли курив щодня	29,3	28,3	33,0
Курці, які намагалися припинити курити протягом останніх 12 місяців ³	39,2	37,2	46,5
Курці, які утримуються від тютюну ² понад 6 місяців, з-поміж тих, хто намагався припинити курити протягом останніх 12 місяців	1,2	0,7	2,8
Теперішні курці, які планують або думають про те, щоб припинити курити	62,5	60,0	72,0
Курці, у яких медичний працівник протягом останніх 12 місяців запитував про те, чи вони курять ^{3,4}	49,2	49,1	49,6
Курці, яким медичний працівник протягом останніх 12 місяців радив припинити курити ^{3,4}	39,4	40,9	36,0

ВПЛИВ ТЮТЮНОВОГО ДИМУ

	УСЬОГО (%)	ЧОЛОВІКИ (%)	ЖІНКИ (%)
Некурці, які наражались на вплив тютюнового диму вдома ^{5,*}	7,3	6,3	7,8
Некурці, які зазнавали впливу тютюнового диму на робочому місці ^{6,*}	10,5	15,8	6,9
Дорослі, які зазнавали впливу тютюнового диму в таких громадських місцях ^{7,*} :			
Державні установи	4,9	6,0	4,1
Медичні заклади	3,7	5,7	2,7
Ресторани / кафе	24,0	26,2	21,5
Бари / нічні клуби	43,4	47,7	35,8

ЕКОНОМІКА ВЖИВАННЯ ТЮТЮНУ

Середня (медіанна) ціна пачки з 20-ти сигарет промислового виробництва (грн)	17,5
Середні (медіанні) щорічні витрати на сигарети на одного курця (грн)	5410,4
Середня (медіанна) ціна 100 пачок з 20-ти сигарет промислового виробництва як частка валового внутрішнього продукту (ВВП) на одну особу [2016] ⁸	3,3%

ЗАСОБИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

РЕКЛАМА ТЮТЮНУ	УСЬОГО (%)	ТЕПЕРІШНІ КУРЦІ (%)	НЕКУРЦІ (%)
----------------	------------	---------------------	-------------

Дорослі, які помічали маркетинг сигарет у магазинах, де продають сигарети^{9*}

Дорослі, які помічали будь-яку рекламу, спонсорство або стимулювання продажу сигарет^{9*}

АНТИТЮТЮНОВА РЕКЛАМА

Дорослі, які помічали інформацію, спрямовану проти куріння, у будь-якому місці^{9*}

ГРАФІЧНІ ПОПЕРЕДЖЕННЯ

Теперішні курці, які помічали попередження про шкоду для здоров'я на пачках сигарет^{9*}

Теперішні курці, які задумувалися про те, щоб припинити курити, через попередження на пачках сигарет^{9*}

ЗНАННЯ, СТАВЛЕННЯ, СПРИЙНЯТТЯ

	УСЬОГО (%)	ТЕПЕРІШНІ КУРЦІ (%)	НЕКУРЦІ (%)
Вважають, що куріння призводить до серйозних захворювань	92,7	86,2	94,6
Вважають, що вдихання вторинного тютюнового диму призводить до серйозних захворювань	85,5	73,4	89,1
Вважають, що куріння кальяну з тютюном може бути менш шкідливим, ніж куріння сигарет	8,7	14,1	7,2
Вважають, що деякі види сигарет можуть бути менш шкідливими за інші	11,5	18,7	9,3
Вважають спеціальне оформлення сигаретних пачок в місцях продажу рекламою сигарет ¹⁰	72,0	65,8	73,8
Підтримують повну заборону куріння в закритих приміщеннях на робочому місці та в громадських місцях	83,2	65,8	88,3
	УСЬОГО (%)	ЧОЛОВІКИ (%)	ЖІНКИ (%)
Почали б курити менше, якби ціна на тютюнові вироби істотно зросла	25,8	24,7	30,0
Спробували б припинити курити, якби ціна на тютюнові вироби істотно зросла	21,0	19,3	27,8

ЕЛЕКТРОННІ СИГАРЕТИ

	УСЬОГО (%)	ЧОЛОВІКИ (%)	ЖІНКИ (%)
Будь-коли чули про електронні сигарети	50,9	58,0	45,0
Будь-коли вживали електронні сигарети	6,4	10,2	3,1
Теперішні споживачі електронних сигарет	1,7	2,5	1,0

¹Включаючи сигарети промислового виробництва та самокрутки. ²Теперішні некурці. ³Включаючи теперішніх курців та тих, хто припинив курити впродовж останніх 12 місяців. ⁴Серед тих, хто звертався до медичних працівників впродовж останніх 12 місяців. ⁵Дорослі, які повідомили, що хто-небудь курить у них вдома щодня, щотижня або щомісяця. ⁶Серед тих, хто працює поза домом та зазвичай працює в приміщенні або і в приміщенні, і на відкритому повітрі. ⁷Серед відвідувачів відповідних громадських місць. ⁸Показник ВВП на одну особу (53671,099 грн) взятий з World Economic Outlook (жовтень 2016), виданого Міжнародним валютним фондом. ⁹Включаючи тих, хто стикався з проведенням конкурсів з призами для покупців сигарет, наданням подарунків або спеціальних знижок на інші товари за умови покупки сигарет або будь-якою рекламою чи оголошеннями, що сприяють продажу сигарет, у магазинах, де продаються сигарети. ¹⁰Включаючи підсвічені та / або збільшені пачки сигарет та спеціальне оформлення пачок. ^{*}Упродовж останніх 30 днів.

ПРИМІТКА: Теперішнє споживання охоплює щоденне та епізодичне споживання. Визначення «дорослі» стосується осіб віком 15 років або старших. Результати були зважені для того, щоб репрезентувати усіх чоловіків та жінок віком 15 років або старших, які не перебувають в інституціональних закладах (без урахування тимчасово окупованих територій, де органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження). Відсотки відображають значення показника для кожної з груп, а не розподіл між групами.

Фінансова підтримка була надана Ініціативою Блумберга зі скорочення вживання тютюну через Фонд Центрів з контролю та профілактики захворювань (ЦКПЗ) у формі гранту за програмою Благодійного фонду Блумберга. Технічна допомога надана ЦКПЗ (США), Всесвітньою організацією охорони здоров'я, Школою охорони здоров'я ім. Блумберга Університету Джонса Гопкінса та дослідницьким інститутом РТІ. Програма допомога надана Фондом ЦКПЗ.

Результати та висновки, викладені в цьому документі, належать автору(ам) і не обов'язково відображають офіційну позицію ЦКПЗ (США).